

Radovan Potočár

Mudroňova 6, 93401, Levice
0902 855 181, potocarradovan@azet.sk

Gymnázium Andreja Vrábla

Mierová 5, 93401, Levice
t. č.:036/631 26 31, riaditelka@gav.sk

TÉMA: Narodil som sa bez identity, ako som k nej dospel? Nadobudol som ju?

Človek, Slovák, Európan

„Mám veľmi zvláštny pocit z toho, že si píšem denník. Nielen preto, že som si denník nikdy nepísala, ale zdá sa mi, že neskôr, ani ja, ani nikto iný nebude mať záujem o spoveď trinásťročnej školáčky.“ Len pár dní po tom, čo si „trinásťročná školáčka“ Anna Franková začala písať svoj denník, nemohla ani tušiť, že sa stane jedným z najsilnejších svedectiev svojej doby.

O dva roky neskôr, doň Anna napísala svoje posledné slová: *„...a ja po celý čas hľadám prostriedok, ktorý by mi pomohol byť takou, akou by som tak rada bola a akou by som mohla byť, keby na svete nežili iní ľudia.“*

Bergen – Belsen, marec 1945. Kdesi pod zemou, medzi stovkami ďalších nehybných tiel je pohodené telo dievčaťa. Nie, nie je to Anna Franková. Nie je to dievča so sestrou, rodičmi a prvou láskou. Je to číslo. Úbohá kôpka, batôžtek poníženosti zbavený akejkoľvek podobnosti na človeka. *Untermensch*.

12. apríla 1945 koncentračný tábor oslobodili anglické vojská.

Denník Anny Frankovej je nevšedná kniha. Nie je to kniha, ktorou sa vydavateľstvá po celom svete prostoducho usilujú zasýtiť svoje lačné kontá. Je to živý dôkaz toho, čo znamená mať a nemať identitu. Je to svedectvo dievčaťa so *zarážajúcou ľudskosťou*, ktorú najprv zbavila identity a napokon i života *zarážajúca neľudskosť*.

Ktokoľvek nahliadne do denníka Anny Frankovej, vôbec mu ako prvé nezíde na um, že to, čo číta, napísala Židovka. Keď som si prvý raz čítal jej denník ja, pochopil som, že tieto riadky napísal Človek. Anne

Frankovej sa podarilo to, čo sa síce javí ako samozrejmosť, ale v skutočnosti to dosiahne len málokto z nás. Židovské dievčatko našlo svoju identitu človeka.

Keď som sa pred šestnástimi rokmi narodil, vraj som veľa jedával a veľmi veľa plakával. Nepopieram, že si z toho obdobia už nič nepamätám, ale jedna vec je istá. Určite som v detskej postieľke neriešil, či mám alebo nemám svoju identitu. Tak ako milióny detí po celej Zemi som sa narodil z tela svojej mamy, mal som dve ruky, dve nohy a to, či som biely alebo čierny, Slováčok alebo Maďar som začal riešiť až oveľa neskôr.

Môj malý bratranec mi raz veľmi vzrušeným hlasom oznámil, že v ich škôlke majú černoška a dokonca sa s ním už aj hral. Ale keď som sa ho medzi rečou spýtal, ako prišiel na to, že druhý chlapček je černoš, bratranček zostal zarazený. „*Nooo... ved' mi to povedal Lukáško,*“ dostalo sa mi odpovede.

Deti po celom svete sa rodia rovnaké. Jedny sú možno tmavé, druhé majú šikmé oči, ale všetky sa túžia hrať, rásť a byť veselé. Skutočné rozdiely medzi ľuďmi sa netvoria v maternici, ale v spoločnosti. Ak sa dieťa narodí do moslimskej rodiny v Iráne, nevyrastie z neho Slováčok ani presvedčený katolík či protestant. Mladý človek v sebe podľa vzoru svojich rodičov a spoločnosti, ktorá ho modeluje, sformuje svoju vlastnú identitu.

Mať vlastnú identitu je úžasná vec. Tú svoju som v sebe začal objavovať a spoznávať ešte skôr, ako som dostal občiansky preukaz, kartičku, na ktorej jasne stojí, že ku niekomu patrí a niekým som. Tešiť sa z vlastného preukazu alebo vedieť odrapotať slovenskú hymnu, však na spoznanie vlastnej identity nestačí. Ako som sa už viackrát presvedčil, veľa vecí paradoxne dokážem nájsť až vtedy, keď ich začínam v istom zmysle strácať.

Slovenská identita je na prvý pohľad presvedčenie, ktoré je do mňa vyryté príliš hlboko nato, aby som ho spochybnil. S identitou sa to však začne pekne zamotávať, keď si uvedomím, že v pozadí dvojkríža na troch víškoch okolo môjho mena krúži dvanásť hviezdíčiek. Otázka *kto som?* odrazu nedostáva takú presvedčivú odpoveď.

„*Som Slováčok!*“ našepkáva mi ihneď ktosi. Keď však zatvorím oči a pred nimi sa mi premieta Paríž, Londýn, Brusel a ďalšie mestá, ktoré som navštívil, desím sa predstavy uväzniť svoju identitu do dvoch prostých slov. Vôbec netúžim zväzovať vlastnú identitu a povedomie tak, ako ju zväzovali mojim rodičom ostnatým drôtom. „*Nie, identita nie je vnútená, určená tabuľkami a kvótami! Je to intímny plamienok vnútri každého človeka,*“ kričím sám na seba. Po chvíľke dopĺňam svoju odpoveď: „*Som Slováčok... a Európan.*“

Mnohým sa to môže nepáčiť, ale to, vďaka čomu je Európa takou, akú ju poznáme, je rozmanitosť. Európske národy medzi sebou viedli veľa vojen. Raz za náboženstvo, inokedy za rasu a národ, niekedy len pre peniaze alebo moc. Dobyvačné vojny od čias Rimanov po Hitlera dokázali, že Európa držaná pokope jedinou mocnou rukou, nie je stavbou, ktorá dobre odoláva času. Našou poslednou šancou preto zostáva pochytať sa spoločne za ruky.

Koniec – koncov, rozmanitosť nie je to, čo by Európanov o niečo okrádalo. Všetci musíme uznať, že napríklad taká pohlavná pestrosť je viac než príjemná záležitosť. Európa bez žien by však nebola o nič horšia predstava ako Európa bez pestrosti národov a kultúr. Budovať jednotu neznamena zapchávať ústa tým, ktorí sa od nás líšia farbou pleti či jazykom, ale stavať spoločnosť zo vťahoch, na akých stojí fungujúce manželstvo po dvadsiatich rokoch. Stavať spoločnosť na dialógu, porozumení a láske. Stavať spoločnosť na všeobecnej európskej identite. Prieskum Eurobarometra (2006), ktorý dokázal, že s vlastnou krajinou sa identifikuje 92% Európanov a so spoločnou Európou len 67% z nás, navyše našepkáva, že na takúto stavbu bude treba ešte poriadne veľa tehl.

Materinská reč, bohatstvo slovenskej kultúry i neodškriepiteľná heroickosť našej histórie vo mne vypestovali hrdé presvedčenie, že som Slovákom. Avšak dvadsať rokov po páde režimu, ktorý vyraboval európsku identitu z generácie mojich rodičov, šesťdesiatpäť rokov po páde režimu, ktorý okradol o akúkoľvek identitu a dôstojnosť milióny ľudí, cítim morálnu povinnosť hľadať a rozvíjať v sebe aj identitu Európana.

Moderné Slovensko a moderná Európa budú napredovať, len ak nikdy nezabudneme na svoju *ľudskú identitu* a zverstvá našich dejín sa nikdy nezopakujú. Európske národy dokážu v ére zjednotenej Európy pracovať len vtedy, ak budú rešpektovať svoju národnú svojbytnosť, ak sa i my, Slováci, naučíme postaviť za *slovenskú identitu* a ochraňovať práva slabších. Ale celá Európa bude fungovať jedine vtedy, ak zabudneme na to, že niektorí sme tmaví a niektorí ryšaví, ak do svojich srdc vtesnáme i *európsku identitu*.

Básnenie o troch identitách a ušľachtilých cieľoch nie sú naivné sny idealistov, ale veľká výzva pre snaživých ľudí všetkých národností a kultúr. Ak sa nám ju raz podarí čo i len sčasti podarí naplniť, už nikdy nebude treba vydávať denníčky ďalších zabitých dievčat.

15. februára 2010